

DÁLIÁK

Bozsóné kivette a kezét a moslékból, és a léckerítéshez ment, kinézett fölötte, nem jön-e valaki. A nap-sütésben finom por lebegett az út felett, és égett a vilány. A kulcsra zárt kiskapu mellett rozzant szék, hogy ha más dolga nincs, leüljön a macskahúgyszagú petúniák, fanyar illatú mályvák, dáliák kissé elvadult együttese mellé, néha szundikálni, máskor beszélgetni a ritka járókelőkkel. Így telik el a délelőtt, a nap, a nyár. A mályvákat lassan fel kell majd szedni, egyre kevesebb az ilyen szép, napos idő, mindig csak esik, esik és esik. Apró alak tűnt fel messze, még az Oncsa elején, Bozsóné nem tudta kivenni, ki lehet, de hát majd ideér. Fák, bokrok zöldje, tarka virágok laza tömegben díszlettek végig a telep egyforma házai előtt, a kerítések lécei között is átbújva, dáliák, kakastaréj, petúnia, mályva, őszirózsa, lila, kék, sárga, piros foltok, harsogóak és szerényebbek, mindenféle futók, indák, cserjék dús te-

nyészete, néhány gyümölcsfa, máshol paradicsom, paprika, uborka, zeller.

Bozsóné, Bozsóné, kiabált a közeledő, ezek a dáliák, istenem! Virágos bakfisruha lötyögött vékony, görnyedt természetén. Bozsóné ezt vette észre lefelől, mint egy madárijesztő, gondolta. Júla jött, messziről kiabálva, a dáliák, a dáliák. Bozsóné nevetett, ahogyan a bolondokon szoktunk, de jólesett az együgyű Júla lelkesedése, ahogyan mondta: dáhliák, dáhliák, dáhliák, Bozsóné, a dáliák olyanok, mint az ember, ahány, annyiféle, de mindegyik szép, persze vannak hervadtak, ritkásak is, de a legszebbek azok gyönyörűek Ne jöjjön be, Júla, mondta Bozsóné, tudja, hogy nem szabad, nekünk is van két tehenünk. Álljon meg ott, és beszéljünk. Nem tudja, mi ez a szag? Juhokat égetnek, Bozsóné, a döggöket, amiket elvitt a járvány, nem győzik már elásni, meg tudja, így egészségesebb is. Ott van most Kulcsár is. Jó, hogy mondja, mondta Bozsóné, mi van már magukkal? Nem találkoztak azóta? Dehogynem, mondta Júla, de tudja, Kulcsár is olyan, mint a másik ember, akitől azt kérdezik, kell a jó? Nem kell. Kell a rossz? Kell. Hát tudja. Mivel keni a kezét, Bozsóné? Csak a moslékban áztatom, hogy kipuhuljon, felelte Bozsóné. Szóval így tesz Kulcsár, ahogy mondja? Pedig maga egy olyan nő, Júla, hogy akárki jól járna magával. Még az ilyen nőcsábász kankutya is, mint Kulcsár. Júla nevetett, fehérre púderezett vén arcáról szemcsék hulltak a ruhájára. És tudja, mi a vicc az egészben, Bozsóné, kérdezte, és egyik szemével hunyorgott. Micsoda, kérdezte Bozsóné arébb rúgva egy macskát. Az, mondta Júla, hogy tulaj-

donképpen ő is szerelmes belém. Ne mondja, csodálkozott Bozsóné, azt mondja, szerelmes magába? Julia percekig nem szólt, csak titokzatosan mosolyogva bólogatott. Valahol messze lövés dörrent, visszhangja lassan halt el. Nincs melege abban a kalapban, kérdezte Bozsóné aztán, kezéről dörzsölgetve a moslék rászáradt darabkáit. Hát egy kicsit meleg van, az biztos, mondta Julia. És akkor miért nem veszi le, kérdezte Bozsóné. Hát hogy néznék ki kesztyűben, kalap nélkül, Bozsóné, kérdezte Julia éllel. Igaz, igaz, mondta Bozsóné, látja, erre nem is gondoltam. Egy malac sétált át az udvaron, Bozsóné rákiáltott, nye, nye, de az oda sem figyelt. Úgy, ahogy mondom, Bozsóné, folytatta Julia. Úgy, ahogy mondom. De hát én tudok várni. Én ráérek. Hát persze, mondta Bozsóné, hát persze. Jól néznénk ki, ha csak úgy menne minden. Hogy menne minden, Bozsóné, kérdezte Julia. Micsoda hogy menne, kérdezte Bozsóné. Hát amit mondott. Aha, mondta Bozsóné. Lövés dörrent, aztán nemsokára még egy. Olyan lesz itt minden lassan, mint a háború, mondta Bozsóné, és lassan leereszkedett a székre. A háború, mondta halkán Julia, és nem lehetett tudni, kérdés-e, vagy megállapítás, a háború, mondta újra, fehér arcával az út vége felé fordult, ahol egy kastély állt alig kivehetően, fák között, vastag, fekete füst gomolygott felette. Milyen szép idő van, mondta Bozsóné, és úgy tett, mintha nem venné észre, hogy Julia levegő után kapkod, és hatalmas kezei roppant erejével a kerítés léccét roncsolja. Valahol felröppent egy gyöngytyúk hangos rikoltozással. Bozsóné, mondta Julia később, nem a maga csirkéjét eszi az a malac? Jézusom, nyögte Bozsó-

né, és a góré felé szaladt, ahol a disznó egykedvűen göngyölgetett egy véres csomagot az orrával. Julia állt egy kicsit, mint aki arra vár, hogy valami eszébe jusson, aztán megint lövés dörrent, erre gyorsan elsietett, kis kétkerekű kocsit vonszolva maga után.

Szityiék előtt megállt a vízcsapnál, hogy igyon. A szemben lévő kocsmában délben bezárt, előtte néptelen volt a tér, az árokban kék munkaruhás férfi ült a poros fűben részegen, mellette egy vén kutya hunyorgott derűsen a napba, vaksin szaglászva az idegen után. Julia, kint van az összes segged, kiáltott rá valaki, de ő nem törődött az ilyesfajta beszédekkel, ivás után odanézett azért, de csak gyermekszemeket látott a kerítés mögül kukucs-kálni.

A darázsfészkes ruhámat vettem fel, magyarázta Sirónénak, tudja, éreztem, hogy valami fog lenni, megérzi azt az ember, és képzelje, ahogy ott jövök-megyek az udvaron, beállít. Puska a hátán, fehér ing, nyakkendő, vadászöltöny, fehér kesztyű. Mondom neki, hol jár erre, Mihály? Azt mondja, vadászni volt az erdőben, de csak egy szép lányt talált. És hol van az a szép lány, Mihály, ha szabad kérdezni? Itt, előttem, azt mondja, hát erre már én sem tudtam mit mondani. Siróné ábrándos arccal bólogatott, úgy, úgy, mondogatta, úgy, úgy. Hát csak sikerüljön magának is, Julia. Szép pár lenne magukból. Jaj, megyek is már, sietek, annyi a dolgom, mondta Julia, és keszeg lábával fürgén ügetett a vastag homokban.

Meg tudnám mutatni a levelét is, a platánfába szoktuk dugni. A platánfába, kérdezte Hajdú Klári nagy szemekkel. Oda, oda, de jaj, nem is kellene elmondani! Csak va-

lahogy ki ne tudódjon, szóval van abban egy lyuk, oda tesszük, na, ha maga azt látná, hogy miket ír! És a végén megcsókolja a papírt, és tesz oda egy kört, hogy ott megcsókolta. Ó, istenem, mondta Hajdú Klári a titok terhe alatt, nem kér egy almát?

Libák gágogtak kétségbeesetten, az öreg reszketős Fekete próbálta őket kihajtani az udvarról, de a zajos állatok sehogy sem találták a kijáratot. Az öreg göröngyöket dobált középük, melyek után kis fehér kutya rohanguált boldog elragadással, szanaszét riasztva a libákat. Jó napot, Fekete úr, köszönt be Jula, jó napot, Jula, mondta az öreg, jó, hogy jön. Közelebb jött a kerítéshez, és hangját lehalkítva mondta: láttam ám Kulcsárt, Bede Erzsivel grasszáltak erre, más is látta. Lövés dörrent, madarak rebbentek fel a fáról. Persze, mondta Jula, tudom, hogy a düllelt szemű Erzsi jár utána, de kérdem én azt, tud ez az Erzsi, vagy kicsoda például zongorázni? Na? Tud, vagy nem tud? Zongorázni, kérdezte reszketős Fekete, maga tud, Jula? Nem, dehogy, felelte Jula, de gondolom, ez azért megmagyaráz mindent.

Jaj, jaj, Hamar néni, hogy ennek a petúniának micsonda szaga van, és ezek a dáliák, isteni meseszépek, jaj, jaj. Beletemette arcát a nagy viráglabdák közé, istenem, istenem, mondta, miért vannak ilyenek, miért tudnak ilyenek lenni? Hamarné a küszöbön ült, nem sokat hallott az egészből, mivel süket volt az egyik fülére, de látni látott, bolond, mondta, te bolond, te. Hát már leszaggatja őket. Hallod? Engedd el azokat a dáliákat. Hamar néni, nagy az én bajom, mondta Jula aztán, és az öregasszony mellé kuporodott. A melegben az arcát borító vastag pú-

derrétegen árkokat vágott az izzadság. Mi baj van, Julia nyom, kérdezte Hamarné vastag fekete fejkendője alól. Megszakad az én szívem, Hamar néni, meglátják, egyszer csak megyek itt az Oncsán, és összeesek. Már fel is állt, szipogott, mint aki sírni fog. Se ülni, se állni nem tudok, folytatta aztán, legszívesebben nem élnék, ha lenne valami szer, amitől elalszik az ember örökre. Hamarné mosolygott, mint aki érti, nem neked való ez a ruha, lányom, meg a púder, mondta később, amikor látta, hogy Julia befejezte, inkább templomba járnál. A te korodban. A gyülekezetbe. Arra gondolnál inkább, ahelyett itt koslatsz egész nap mások röhögségére. Lövés hangja visszahangzott morajlón, tessék, kérdezte Hamarné, de Julia már nem volt ott, szemben a negyedik ház kerítésénél csapkodott nagy kezeivel egy dáliabokor körül, milyen gyönyörű, istenem, miért tud ilyen szép lenni! Kutyák rohantak a kerítéshez belülről, üvöltve, vicsorgó dühvel, Julia hátrahőkölt, aztán port rúgott a szemükbe.

Délben a tejgyűjtő is bezár, csak a két külső ajtószárny maradt nyitva, rajta krétával feliratok: LÉGY, NE LÉGY! SOK BETEGSÉG OKOZÓJA, SOK-SOK SÍR MEGÁSÓJA! Alatta: TÁP ÁRUSÍTÁSA A SZÁJ- ÉS KÖRÖMFÁJÁS MIATT SZÜNETEL! (JÁRVÁNY.) Az épület ablakában Vajdáné csirkehúst evett, bal kezében tartva a húsdarabokat, a jobbójában lévőből pedig harapott. Teste szinte teljesen betöltötte az ablakot, ahogy kikönyökölt, mellei mélyen a párkány alá csüngtek. Amikor Julia ráköszönt, hogy jó napot, Vajdáné, mit csinál itt, elhúzta a száját megvetően, megszívta a fogát, aztán mégiscsak válaszolt. Még hogy én mit csinállok, de te mit csinálsz? Hát

nincs neked dolgod otthon sohase? Nagy, hájas testéből vékony, fátyolos hang jött ki, mégis metszően bántó. Julia a homokot kaparászta a cipőjével, dolgom volt nekem, mondta aztán, a boltban voltam. Na és, csattant fel aztán észbe kapva, nem szabja meg nekem senki, hogy mit csináljak! Megigazította a kalapját, aztán köpött, a fene ha megeszi, hát nézze, a számba repült a bogár. Vajdáné nevetett, kesztyű, mondta, kesztyű. Nyáron. Hát való ez, Julia? Julia rendesen nézett rá, nem akarta megbántani ezt a málló kövérséget, ezt a mócsingot, ezt a disznót, ezt a mocskot, ezt a köpést, akinek egy virágja nincs a ház körül, csak piszok, lehullott mész meg csirketoll. Vajdáné, az én anyám úrinő volt, mondta, most képzelje, hogy néznék ki kalapban, kesztyű nélkül. Azt én tudom, hogy a te anyád ki volt, nevetett Vajdáné tele szájjal, Julia azonban ezt nem hallhatta már, Jézus, Jézus, kiabálta néhány házzal arrébb, fekete kesztyűs kezével a dáliákat becézve, sóhajtozva. Julia, mondta neki Szanku, az öreg herélő, higgye el, az a legjobb, ha odamegy, és megmondja neki. Hát micsoda dolog ez? Ha szereti magát, akkor tessék a dolgát úgy tenni, az annak a rendje. Na, majd megmondom én neki. Hagyja csak, Szanku bácsi, mondta boldogan Julia, hagyja csak. Nekem nem sürgős. Kaphatok én mást is. A vége úgylis az lesz, hogy megunom. Látom én a filmekben, hogy hogy megy ez. Megmondom én neki bizony, de meg én, erősködött Szanku. Részegek vágta át az úton, énekelni próbáltak, ami mindig iszonyú röhhögésbe fulladt. Julia, Julia, kiáltotta valamelyikük, gyere csak ide, hadd fogjam meg a kalapodat, de Julia nem adott rá.

Képzelse, Pirike, mondta arrébb egy vékonyka nőnek, a múlt héten is mentem a faluba, a boltba, ő meg szekérral, és láttam rajta, tudja, az ilyet meglátja az ember, szóval láttam rajta, hogy felvenne, de hát a járvány, szóval neki sem lehet, csak oda kiáltott, hogy hova, hova. Mondom neki, hogy a boltba, de jaj, azt hittem, kiszakad a szívem, valahányszor hozzám szól. Akkor azt mondja, hogy menjek utána, arra van a bolt. Látja, Pirike, pedig én is tudom, merre van a bolt. És nyargalni kezdett a lovakkal, hát én is szaladok, sietek, aztán a téveszközpontnál őt beengedték, engem meg nem. Ne tessék mondani, álmélkodott Pirike, ez azért már pizsokság. Lövés dörrent, Pirike felkapta a fejét, már megint kezdik, mondta, soha nem lesz ennek vége, a frász az emberre rájön. Maga nem fél, Jula? Én? Dehogy félek. Eszembe sem jutott. Miről is beszéltünk?

A telep utolsó háza után egy kukoricatábla mellé ért az út. Gyerekek játszottak a sorok között. A zsenge tők ragacsos levéllel szakállt ragasztottak az álluk alá a kukorica selyméből. Nemzetes asszony, nemzetes asszony, kiabáltak rá csúfolódva, amikor észrevették, körülugrálták rémisztő arcokat vágva, incselkedve, míg egyikük valamibe megbotolva éppen Jula mellett terült el. Jula érte nyúlt tévován, szeretettel, a kisfiú rémülten nézett fel rá, és ahogy az asszony keze hozzáért, riadtan felkiáltva felugrott és elfutott, ő pedig csodálkozva nézte ujjai között a puha, szőke hajszálatokat. Lövés dörrent, megrezzentek az akácfa levelei. Kettőt sem lépett, botokkal, kukoricaszárral, vesszőkkel rohantak rá a kukoricásból, boszorkány, boszorkány, kiabáltak, kisebb-nagyobb fiúk voltak

a bosszúállók, Jula nevette őket, és csak az arcát védte. Kegyetlen, vak ütések csattogtak a testén fájón, vad gyűlölettel csépeltek, lehetetlen volt őket megfogni, gyerekek, motyogta, ne bántsatok, aztán már nagyon fáj, jaj istenem, nyöszörögte, jaj istenem, fellökték, és verték tovább. Egy pillanatig riadtan, félelemmel, aztán megnyugodva gondolt rá, hogy most biztosan meghal. Úgy maradt, fekvé, mikor támadói már rég elfutottak. Utoljára a kocsiját fordították fel.

Nem lett semmi baja a dáliáknak, kicsit megnyomódott, de majd a vízben kirúgja magát. A nagy csokor tarka virág Pirike ajándéka, Pirike jólelkű, mióta levágták a mellét a rák miatt, azelőtt bezzeg le se köpte. Ilyen az élet.

Az élet, az élet. Fel kellene kelni, de mindene fáj. Biztosan megszakadt benne valami, gondolta, és sírni lett volna kedve. Nem is fontos, hogy miért. Kulcsárért? Az életért? A nyomorúságért? Feszült a púder is az arcán, porral keveredve, a cérnakesztyűn vércsíkok éktelenkedtek. Szédült. Lövés dörrent a kastély felől, és Jula ismét úgy érezte, valaminek eszébe kellene jutni, de az istennek se jön rá, mi az. Miért van az, hogy az ember szeret valakit, az meg nem, motyogta maga elé a homokba, melybe mély nyomokat vágta a kerekek. Vad képek kavargtak az agyában, forró szavak visszhangjai, érintések lángnyelvei, a képzelet szülte őket? Vagy valami eltemetett emlék? Újra lövés dörrent, és egy villanásra lovasokat vélt látni, amint vörösen úsznak a levegőben a horizont felé. Jézusom, nyögte. Jézus, Jézus.

A kastély a dombon állt, az erdő mellett, fákkal benőtt, elhanyagolt park közepén, udvarából bűzös füst szállt fel

és néha lövés dörrent. A bejáratnál és végig a kerítés mellett lustán ügyelgő fegyveres katonák. A kapu kovácsremekét drótokkal, vasrudakkal erősítették meg a pusztulás helyein, fölötte tábla: ÚJ HAJNAL TSZ 2. SZ. TELEPE. Jula letette a kocsit, és benézett a rácson. Nem lehet bemenni, kiáltott rá egy katona, és kíváncsian közelebb jött. Itt minden a mienk volt, mondta neki Jula, ha esetleg érdekli, és engem biztosan beengednek. Forró hullámok jöttek rá, máskor a hideg rántotta görcsbe. Itt kívül ilyenkor ládák álltak, folytatta halkán, tele gyümölcssel, és volt rajta egy tábla, hogy vegyél, de gondolj az utánad jövőkre is. Apám írta rá. Mindenki ehetett belőle. Nálunk ez így volt. Lehajolt, felvett valamit a földről, megnézte, megszagolta, aztán szétnyomta, törte, szakította és eldobta. Ki itt a vezető, kérdezte.

Itt a tekintetes asszony, kiabált valaki a katonák közül, itt a viaszbaba. A rongylábú, mondta a másik. Kicsit viseltesnek néz ki. Mi van, be akar menni? Hagyjátok már, azt mondja, hogy itt minden az övé volt. Ez az a nő, mondta Kásós a katonáknak, akit a háború alatt három katona becserkészett lóháton. Az anyja eldugta a krumplis verembe, de előmászott, és már csak azt látták, hogy szalad arra le a rét fele, a három katona meg lóháton utána. Tizenöt éves volt, azt mondják, akkor ment el egy kereke. A katonák lassan körülfogták, nevetgéltek, de Jula nem figyelt rájuk. Bent a fürdőmedence mellett Kulcsár állt délcegen, hetykén, kezében puská. Két fiú egy rángatózó, vesztét érző tehenet vezetett elő, hagyták, hogy ereje végére érjen a beteg állat, akkor a férfi a fejéhez emelte a puskát. A dörrenésre Jula is megrezzent,

és ámultan nézett a levegőbe. Ismét lovasokat látott egy pillanatra, amint felé rohannak, és már-már úgy érezte, eszébe jut az a valami, ami egész nap kerülgette. Be akar menni, kérdezte Kásós, mert akkor le kell fertőtleníteni. Habár igazság szerint senkit nem lehet beengedni. Kásós, mondta Jula, maga alapján véve jólelkű ember. És sóhajtott. Fájdalmak szaggattak a mellében, hátában. Kásós felvette a háti permetezőt és lepermetezte tetőtől talpig. Igazság szerint le kellene vetkőznie, mondta, de magától eltekintek. Csak nyomok egy kicsit a ruha alá is. Meg a kalap alá. Hunyja be a szemét. A katonák görnyedtek a röhögéstől. Egy traktor dübörgött el mellettük, vezetője kiáltott valamit, de nem lehetett érteni.

A kastély udvarán a két fiú ismét egy tehenet vezetett elő, a sovány, gyenge állat lassan botorkált fájós lábain, szájából csorgott a nyál. Kulcsár felemelte a puskát. A fal melletti kis asztalnál az állatorvos ült részegen, és egy nagy könyvbe jegyeztetett. Mára befejeztük, mondta aztán, és nyújtózkodott. Fürdünk, emberek. Elég volt. A kiszáradt fürdőmedencében állatok hullái heverték, arébb egy drapp színű Wartburg. A kastély nyitott ajtaján a hallba lehetett látni, ahol tyúktáp, műtrágya és vérliszt halmozódott foszlott zsákokban, fóliákban. Az orgonakert mögött füstölgött a juhok nehezen hamvadó, hatalmas máglyája, a fekete füstből pernye hullt a fák leveleire.

Kulcsár a zuhany alatt állt meztelenül, amikor Jula benyitott apja mosdóvá átalakított egykori dolgozószobájába. A férfi mozdulatlanra dermedve csodálkozásában eltakarta magát, aztán kirobbant belőle a nevetés. Kint felbúgott az autó motorja, hangja távolodva halkult. Kul-

csár fuldokolva, nyerítve imbolygott a vízsugár alatt, Julia mondott valamit, de hang nem jött ki a torkából, csak a szája mozgott. Szerelmi vallomás volt? Vagy valami más? Kitárt karjaival a faluszéli pléhkrisztusra emlékeztetett, kalapja mint egy tövisszörű, csapzott, fertőtlenítőtől bűzlő ruhája nedvesen a testére tapadt. Ahogyan előrelépett a férfi felé, tocsogott a cipőjében a víz. Kulcsár a nevetéstől elgyengülve adta meg magát az ölelésnek, nevetve tűrte, hogy a fekete cérnakesztyű leheletnyi érintéssel végigjárja arcát, szemét, haját, nyakát, hé, kiáltotta végül levegőhöz jutva, és úgy halt meg, egy pillanat alatt, nevető arccal, vidáman, szemében egy különös kaland ígéretével, nyakán Julia kezeinek egyetlen roppant szorításával. Puhán lecsúszott a betonra. Julia állva maradt, lábánál szétszórt dáliák, az ablakot nézte, amelynek párás üvegén a legördülő vízcseppek átlátszó csíkokat húztak. Minden eszébe jutott. A nyári nap, a rét szúrós füve, a két katona és a harmadik, aki a lovakat fogta, míg sorára várt, és fogai között egy vörös virágszirommal nevetett később, amikor felé hajolva pisztollyal a feje mellé lőtt. Esteledett. Harangoztak? Vagy csak ő halotta úgy?